

Het is gedaan met de

Tekst Pieter.Verbeek@republic.nl

Beeld Theodoor Aman

.....

Weinig minderheden in ons land vormen zo'n complex dossier voor ambtenaren als de Roma en Sinti in ons land. Het lukt gemeenten maar niet om succesvol beleid te maken. Dat beleid is zo versnipperd, dat elke gemeente zijn eigen aanpak heeft, variërend van geen beleid tot strikt repressief beleid. Vaak is die aanpak zo projectmatig en van korte duur, dat elke keer opnieuw het wiel moet worden uitgevonden. En omdat er weinig successen zijn, ligt het dossier bij veel gemeenten heel gevoelig. Maar nu lijkt daar verandering in te komen. De politiek maakt zich zorgen om de Romakinderen die niet naar school gaan, de hoge werkloosheid en grote afhankelijkheid van uitkeringen en om de criminaliteit, overlast en armoede. Romagemeenten beginnen elkaar op te zoeken om kennis te delen, en vanuit de Tweede Kamer is er eind vorig jaar via een motie druk uitgeoefend op minister Eberhard van der Laan van integratie om met een gezamenlijke aanpak voor gemeenten te komen. Half mei spreekt hij hierover met de burgemeesters van een aantal Romagemeenten. De gemeenten hebben al wensenlijstjes ingeleverd. De toon bij al deze hernieuwde aandacht voor deze vergeten groep: de vrijblijvendheid is voorbij. Roma moeten net als iedereen meedoen. En dus kunnen ze op dezelfde behandeling rekenen als iedereen als het gaat om leerplicht en bijstand. Amsterdam zet twee fulltime leerplichtambtenaren in om de Romakinderen terug in de klas te krijgen, Enschede pakt met lik-op-stukbeleid de overlast van een aantal Romagezinnen aan en Nieuwegein

vrijblijvendheid

Gezamenlijke aanpak gemeenten in gevoelig dossier Roma en Sinti

Met een minister die een landelijke aanpak wil, de politiek die zich er druk om maakt en gemeenten die meer op de regels gaan zitten, lijkt er een nieuwe wind te waaien in het beleid rond de Roma en Sinti in ons land. Maar wordt ze zelf ook wat gevraagd?

biedt Roma alleen hulp als ze zelf iets terug doen, namelijk hun kinderen naar school sturen.

TE SOEPEL

Het is de laatstgenoemde gemeente niet gelukt om na dertig jaar de vierhonderd Roma in het dorp te laten integreren. Volgens Marijke Bosma, programmamanager integrale aanpak Romaproblematiek is de gemeente in het verleden te soepel geweest. 'We hebben de regels niet goed genoeg gehandhaafd in het verleden, met name rond het onderwijs. Vaak omdat we te weinig wisten van de complexe achtergrond van de groep kozen we de makkelijkste weg. Terwijl juist deze groep duidelijkheid nodig heeft over grenzen.'

Met het project Wisselgeld, dat sinds januari is begonnen, wil de gemeente die grenzen stellen. Drie intermediairs moeten de problemen aangescherpen en de complexe gezinssituaties in kaart brengen. Bosma: 'De kerngedachte is dat wij wat leveren voor jullie, maar daar moet wel wat tegenover staan.' Dat is vooral dat de kinderen naar school gaan, wat de hoogste prioriteit is bij de gemeente.

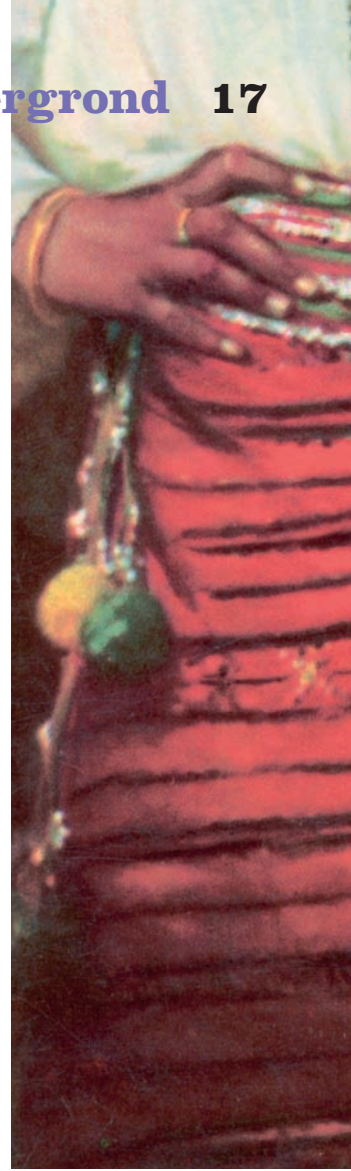
De openhartige erkenning van fouten uit het verleden en de stoere taal in het project leverde Nieuwegein de nodige kritiek op van Roma, media en organisaties. Zo zou de gemeente aparte regels voor Roma hanteren, wat Bosma stellig weerlegt. 'Het gaat hier juist om gelijke kansen en gelijke regels. Roma-kinderen moeten net als anderen gewoon naar school. Tegelijkertijd zullen we ook goed opletten of Roma gelijk behandeld worden.'

De Roma zelf in Nieuwegein hebben er nog niet veel vertrouwen in. Ook al probeert de

gemeente hen erbij te betrekken, toch wordt vooralsnog gepraat met een vertegenwoordiger die namens de groep spreekt. Volgens Bosma blijft de gemeente nu zoeken naar manieren om dat vertrouwen te winnen.

WEDERKERIG

Vertrouwen lijkt een obstakel te zijn in veel communicatie tussen professionals en Roma en Sinti. Te vaak worden projecten opgezet met te grote ambities, zonder precies te weten hoe je Roma en Sinti het best benadert. Die slagen dan ook niet. Zo startte Capelle aan den IJssel in 2005 een groots project om vijftwintig Romamannen uit de werkloosheid te halen en hen gezamenlijk twee zelfstandige ondernemingen te laten opzetten. Het project Roma in Business, opgezet met Europees geld en met samenwerking van een hele reeks partners kon de torenhoge ambities niet aan. Hoofd beleid Sociale Zaken Cyril Tholen moest de doelstellingen steeds bijstellen tot meer reële doelen. 'We hebben ze te grote doelen voorgehouden. Voor sommige Roma bleek het drie bruggen te ver. Sommige deelnemers konden nauwelijks Nederlands spreken.' Overigens ging ook de samenwerking tussen de vele partners niet goed. In het krachtenspel tussen Roma onderling en tussen Roma en instanties raakten de partners makkelijk verstrikt. Uiteindelijk werd het een werk- en leertraject waar acht mannen en negen vrouwen aan hebben deelgenomen. En dat bleek wel succesvol. De belangrijkste leerles uit het project was volgens Tholen dat je als gemeente individueel de Roma benadert, niet als groep. Dat het zo moeizaam gaat tussen gemeenten en Roma en Sinti, kan Tholen wel begrijpen.

‘Ook in officieel overleg worden de Roma vaak nog aangeduid als zigeuners of kampers’

Roma en Sinti

De cijfers over de aantallen Roma en Sinti die er nu in ons land wonen verschillen: tussen de tien- en twintigduizend. Het Sinti en Roma Centrum heeft het over zeker 26.000 mensen in Nederland, die zichzelf Roma of Sinti noemen. Ze

zijn in vier groepen te verdelen. De Sinti en Roma, die al eeuwen in Nederland wonen en vooral in het zuiden in woonwagens wonen, de lichte Roma die in de jaren zeventig door een tiental gemeenten is opgevangen en in huizen is

geplaatst en de laatste stroom Roma, vooral vluchtelingen uit de Balkanoorlog en voor de armoede in Oost-Europa. Verder is er nog een onbekend aantal Roma, die zonder identiteit hier naartoe is gekomen als gastarbeider.

‘Als je kijkt in de geschiedenis zijn ze overstelpt met projectjes die tot weinig hebben geleid. Iedereen profiteert ervan, behalve de Roma zelf. Wie is er ooit langer dan twee jaar bezig geweest met de Roma?’ Een relatie opbouwen is volgens Tholen dan ook het belangrijkste. ‘Het kost tijd om het vertrouwen te winnen. Gemeenten en professionals moeten nog veel leren als het gaat om de aanpak van Roma. En vooral dat leren moet daarbij de leidraad zijn. Dan mag het uiteraard ook misgaan. Als je maar van je fouten leert. Goed beleid vraagt dus om echte kennis van de Roma, geen stereotype kennis. Die krijg je alleen door een goede relatie op te bouwen met de Roma.’

HECHTE RELATIE

In Nuenen kunnen ze daarover meepraten. De gemeente zet zich al sinds 1993 intensief in voor een hechte relatie met de 220 Sinti, die in vier woonwagencentra rond het dorp wonen, en wordt door menigeen als succesvoorbeeld genoemd. Alle leerplichtige Sintikinderen gaan er naar school, dertig mannen werken via de gemeente in gesubsidieerde banen en een aantal van hen is omgevormd tot zelfstandig ondernemer. ‘We hebben hier de kloof overwonnen’, legt Will Cooijmans uit, projectleider van het driekoppige team dat speciaal is opgezet om met de Sinti te werken. ‘Je moet tijd en energie in de relatie met de Sinti willen steken. Als je geen geschikte mensen daarvoor hebt, verzandt je project. Verder is belangrijk dat we hen benaderd hebben via de jongelui en kinderen. Als de kinderen het goed doen, willen de ouders dat ook.’ Cooijmans en zijn collega's bezoeken regelmatig de vier woonwagenlocaties rond het dorp en genieten er van de gastvrijheid. ‘Als je je erin verdiept en het vertrouwen weet te winnen is het heel bijzonder. Ze steunen elkaar enorm en de familie is erg belangrijk. Alleen hebben ze niet zoveel respect voor de Nederlandse overheid.’ En die overheid heeft het er zelf naar gemaakt door de groep zo af te stoten, aldus Cooijmans: ‘Eerst werden ze weggestopt onder het mom “als we maar geen last van ze hebben”. Daarna kregen ze uitkeringen en mochten ze niet

meer werken, rondtrekken of handel drijven. En toen moesten ze plotseling meedoen.’

DENIGREEREND

Opvallend is hoe weinig de Roma en Sinti zelf worden betrokken bij alle projecten en plannen die over hen worden gemaakt. Terwijl Nederland zich op Europees vlak zo inzet voor de Roma in Oost-Europa, blijft de groep in eigen land nog vaak aan de zijlijn staan. En als ze mogen meepraten dan is dat vaak betuttelend, zegt Lalla Weiss, zelf Sinti en voorlichter van het Sinti en Roma Centrum in Best. Tijdens overleg met instanties hoort ze verkeerde gegevens voorbijkomen of nog erger, denigrerende termen als ‘kampers’ en ‘zigeuners’. Weiss: ‘Mensen verontschuldigen zich dan: ze wisten niet dat zigeuner een denigrerende term is. En dan hebben we het over mensen die ons land besturen.’

Haar belangrijkste advies aan ambtenaren: ‘Praat met de mensen voordat je beleid maakt, praat met onze organisatie. Pas niet meteen regels toe, maar ga eerst kijken naar de mensen voor wie je de regels maakt. In onze gemeenschap worden regels aan mensen aangepast terwijl in de Nederlandse samenleving mensen zich moeten aanpassen aan regels. We hebben heel lang niet mogen meedoen. En nu moeten we plots aan alle eisen voldoen. Daar mag Nederland wel rekening mee houden.’ Het Sinti en Roma Centrum zet zich namens haar achterban ook in voor verbetering in het onderwijs en op de arbeidsmarkt, toch voelt de organisatie zich nog te vaak genegeerd. Weiss: ‘Natuurlijk is het makkelijk naar anderen te wijzen. We hebben zelf ook nooit de mogelijkheden gegrepen, maar toch vooral ook niet gekregen.’ Ze neemt zichzelf als voorbeeld. Pas toen ze twintig was en er een maatschappelijk werkster op het kamp kwam, waar ze woonde, leerde ze over de rechten en plichten die Sinti hebben. ‘Het opende mijn ogen. Het was mijn handvat. En zonder handvatten en mogelijkheden heb je ook geen kansen. Daarom moeten mensen de tijd nemen, dan lukt het ook wel met projecten. Het gaat om het overwinnen van de vooroordelen wederzijds. Alles staat of valt met vertrouwen.’ ●

Meer informatie:

[+www.sintienroma.nl](http://www.sintienroma.nl)

[+www.forum.nl/roma-sinti](http://www.forum.nl/roma-sinti)